

Vad gör EU?

Det övergripande målet för EU-samarbetet är att länderna ska hålla fred och att ingen som bor i unionen ska diskrimineras. Länderna ska också ta ansvar för en hållbar utveckling i hela unionen. Att stifta gemensamma lagar är en viktig del i samarbetet. Samarbetet ska också leda till att länderna får det bättre ekonomiskt, alltså ekonomisk tillväxt. EU använder sin budget för att bland annat stötta regioner, kommuner och företag ekonomiskt.

Hur EU fungerar står i fördragen. Där finns också information om vad EU får besluta om och hur besluten ska fattas. I fördragen står att EU bland annat ska:

- ha en inre marknad med fri rörlighet
- ge ekonomiskt stöd till regioner och jordbruk
- samarbeta i sociala frågor
- samarbeta i miljöfrågor
- samarbeta i ekonomiska frågor
- samarbeta i utrikes- och säkerhetspolitiska frågor.

År 2015 beslutade EU att medlemsländerna måste minska användandet av plastbärkassar, vilket ledde till att Sverige i maj 2020 införde en ny skatt på bärkassar av plast.

Inre marknad med fri rörlighet

Länderna i EU har kommit överens om gemensamma lagar och regler som gör det möjligt för unionen att ha en **inre marknad**. Det vill säga en marknad där länderna inom unionen handlar med varandra utan några hinder, som till exempel gränsstationer eller tullar. Grunden för den inre marknaden är **de fyra friheterna**, som innebär att det ska vara fri rörlighet för varor, tjänster, kapital och personer inom EU. Det är inte tillåtet för ett EU-land att gynna det egna landets företag eller varor framför något annat EU-land.

Fri rörlighet för varor innebär att tull och andra avgifter är avskaffade på varor som transporteras inom EU. Det finns också EU-regler för vilka krav en produkt måste uppfylla, exempelvis har alla kosmetiska produkter samma säkerhetskrav för att få säljas inom EU.

Fri rörlighet för tjänster innebär att företag inom EU har rätt att erbjuda sina tjänster i hela Europa. Ett byggföretag kan därför erbjuda sig att utföra byggarbeten inom hela EU.

Fri rörlighet av kapital betyder att företag eller EU-medborgare utan hinder kan överföra pengar mellan länderna och har rätt att investera i och köpa företag inom hela EU.

Fri rörlighet av personer betyder att EU-medborgare har rätt att resa till eller bosätta sig i ett EU-land utan att ansöka om visum eller uppehållstillstånd, det vill säga utan att be om tillåtelse att bo i landet. EU-medborgare har också rätt att studera, arbeta och starta företag inom EU. Det finns dock krav på att kunna försörja sig för att få stanna i landet.

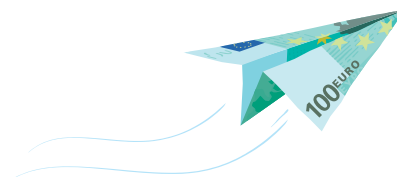
Reglerna för EU:s inre marknad och den fria rörligheten gäller förutom de 27 medlemsländerna också i några länder som EU har skrivit avtal med. Dessa länder är Island, Norge och Lichtenstein.

Fri rörlighet för varor

Fri rörlighet för tjänster

Fri rörlighet av kapital

Fri rörlighet av personer

Ekonomiskt stöd till regioner och jordbruk

Syftet med EU:s regional- och jordbrukspolitik är att jämna ut skillnader mellan olika regioner. Regionalpolitiken innebär att EU ger ekonomiskt stöd till regioner som till exempel har hög arbetslöshet eller stora brister i **infrastrukturen**, till exempel vägar, avlopp och elnät.

Genom jordbrukspolitikerna kan bönder bland annat få bidrag för att modernisera jordbruket. Bönder kan också få stöd när de gått miste om stora inkomster på grund av att priset på deras varor, som vete och korn, har gått ner. Jordbruksstödet är den största utgiften i EU:s budget.

En romsk pojke deltar i minnesdagen för förintelsen av romer under andra världskriget. Romer är EU:s största etniska minoritet. Många av dem lever i ett socialt utanförskap och utsätts för diskriminering. EU har antagit en plan för att bland annat minska diskriminering och höja gruppens levnadsstandard.

Samarbete i sociala frågor

EU-länderna samarbetar också i sociala frågor. Det gäller till exempel regler för arbetsmiljö och anställningsskydd. (Läs mer om arbetsmarknaden på s. 309.) Tanken med samarbetet är att inget medlemsland ska kunna locka företag med att de inte behöver bry sig om de anställdas rättigheter. EU stödjer också initiativ som leder till fler arbetstillfällen och motverkar diskriminering, till exempel projekt som hjälpt nyanlända till egen försörjning och organisationer som arbetar för att höja medvetenheten om diskriminering i unionen.

Samarbete i miljöfrågor

EU:s samarbete i miljöfrågor har fördjupats under senare år. Länderna har bland annat gemensamma miljökrav för hur mycket avgaser och kemikalier man får släppa ut. Inget land får hamna under en viss nivå när det gäller kvaliteten på luft och vatten, så kallade minimiregler. Däremot kan varje enskilt land införa hårdare regler än minimireglerna. EU:s klimatpolitik har målet att minska unionens totala utsläpp av växthusgaser.

Ekonomiskt samarbete

Sedan 1999 ingår alla EU-länder i EMU, den ekonomiska och monetära unionen. Kärnan i EMU är den gemensamma valutan euron, som 19 av 27 medlemsländer i dag använder. Att ha en gemensam valuta underlättar handeln liksom gemensamma lagar och regler. Sverige står utanför valutasamarbetet efter en folkomröstning 2003 där majoriteten röstade nej till euron.

Gemensam utrikes- och säkerhetspolitik

EU-länderna samarbetar i en rad frågor gentemot omvärlden. EU kan till exempel föra fram gemensamma synpunkter i **Förenta nationerna, FN**. Det ger ofta en större effekt än om ett enskilt land skulle agera. EU samarbetar med omvärlden i frågor som rör fattigdom och demokrati genom bistånd och projekt. Vid stora katastrofer, som jordbävningar, samordnar EU hjälpinsatser. I krig och väpnade konflikter kan EU bistå med både fredsbevarande och militära insatser. Utöver detta tecknar EU handelsavtal med länder utanför unionen. Ett EU-land får inte på egen hand teckna sådana avtal.

Sverige har sedan 2009 bidragit med bland annat stridsbåtar till EU-styrkan i Adenviken utanför Somalias kust. Styrkans uppgift är att skydda fartyg mot piratattacker och se till att hjälptransporter till nödställda i regionen kommer fram.

Gemensamma lagar och regler inom EU

En viktig del i samarbetet är att stifta lagar och regler för att nå EU:s övergripande mål, till exempel att den inre marknaden ska fungera för att nå ekonomisk tillväxt. Vissa lagar är bindande och måste följas, medan andra är rekommendationer. EU:s fördrag avgör vilka typer av lagar EU får besluta om.

Olika typer av EU-lagar

Förordning

Lagen gäller i alla EU-länder och börjar gälla direkt. Förordningar är vanliga inom livsmedels- och jordbruksområdet, till exempel att EU ska ha gemensamma importregler för varor från länder utanför EU.

Direktiv

Ett direktiv är ett mål som medlemsländerna ska uppnå. Det kan till exempel vara att sluta med engångsartiklar av plast. Länderna får ofta två år på sig att nå målet.

Rekommendationer och yttranden

Rekommendationer och yttranden är inte bindande. I en rekommendation finns förslag från EU till medlemsländerna, till exempel hur de ska sköta sin ekonomi. I ett yttrande uttalar sig EU i en aktuell fråga, till exempel att man antagit ett program för renare luft i EU.

Beslut

Ett beslut riktar sig ofta till ett företag eller en organisation. Besluten kan handla om på vilket sätt företag ska följa de lagar som redan finns, till exempel att företagen inom EU ska ha gemensamma regler för hur de ska sälja sina varor.

UPPGIFTER

- 6. Redogör:** Vilka är EU:s främsta uppgifter?
- 7. Resonera:** På vilka olika sätt påverkar de fyra friheterna dig?
- 8. Redogör:** Ge exempel på minst tre områden där EU-länderna samarbetar.